

Τετάρτη, 21 Ιουλίου 2021

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Νέα μελέτη του IOBE: «Ο ρόλος της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών την επόμενη ημέρα της ελληνικής οικονομίας»

Τον καταλυτικό ρόλο της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών για την ταχεία ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια, υπογραμμίζει νέα μελέτη του IOBE υπό τον τίτλο «Ο ρόλος της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών την επόμενη ημέρα της ελληνικής οικονομίας», η οποία πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του Εθνικού Συμβουλίου Υποδομών και Κατασκευών (ΕΣΒΥΚ).

Η μελέτη, στην οποία παρουσιάζονται τα πιο πρόσφατα δεδομένα για τη Βιομηχανία Υποδομών και Κατασκευών στην Ελλάδα, εξετάζει τη δυνητική συμβολή της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών στο νέο περιβάλλον σε συνάφεια με τις προτεραιότητες της εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής, αναλύει τα εμπόδια που ενδέχεται να την επηρεάσουν και προτείνει παρεμβάσεις ώστε η συμβολή της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας να ενισχυθεί.

Σύμφωνα με τη μελέτη του IOBE, η ανάπτυξη υποδομών και άλλων κατασκευαστικών έργων τα επόμενα χρόνια αποτελεί βασική προτεραιότητα σε όλα τα επίσημα κείμενα αναπτυξιακής πολιτικής στην Ελλάδα, σε πεδία όπως οι υποδομές μεταφορών, εφοδιαστικής αλυσίδας, ενέργειας και επικοινωνίας, η οδική ασφάλεια και η αστική κινητικότητα, η πράσινη ανάπτυξη και η περιβαλλοντική αναβάθμιση, οι ψηφιακές τεχνολογίες και συστήματα, η διαχείριση απορριμμάτων, η ενεργειακή αναβάθμιση κτηρίων, η απολιγνιτοποίηση, η ανάπτυξη συστημάτων κυκλικής οικονομίας και η ενίσχυση βασικών τουριστικών υποδομών με έμφαση στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Τα έργα θα υποστηριχθούν και από τους πρόσθετους ευρωπαϊκούς πόρους των έκτακτων μέτρων ανάκαμψης, οι οποίοι θα οδηγήσουν σε ιδιαίτερα αυξημένες εισροές χρηματοδότησης στην Ελλάδα για την περίοδο 2021-2027. Η πλήρης αξιοποίηση των πόρων χρηματοδότησης σε έργα και μεταρρυθμίσεις που θα είναι κομβικές για τη διατηρήσιμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, αποτελεί σημαντική πρόκληση για τον διοικητικό μηχανισμό της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτό, η συμβολή της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών για την υλοποίηση των απαιτούμενων έργων θα είναι ιδιαίτερα σημαντική. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι η επικείμενη ενεργοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ώθησε τις προσδοκίες του κλάδου σε θετικό έδαφος τον Απρίλιο του 2021 για πρώτη φορά μετά τα τέλη του 2008.

Ωστόσο, αναγκαία συνθήκη για να συμβάλλει ουσιαστικά και αποτελεσματικά η Βιομηχανία Υποδομών και Κατασκευών στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια, είναι η άρση εμποδίων και στρεβλώσεων ώστε οι απαιτούμενες υποδομές να κατασκευαστούν έγκαιρα, με ανταγωνιστικό κόστος, τεχνική ποιότητα και επάρκεια.

Όπως επισημαίνει η μελέτη του IOBE, η ανεπαρκής ζήτηση αποτελούσε τα προηγούμενα χρόνια το κυριότερο εμπόδιο ανάπτυξης του τομέα των Κατασκευών, ενώ και οι δυσκολίες χρηματοδότησης επηρέασαν σημαντικά την κατασκευαστική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Σημαντικά ζητήματα που αφορούν τα δημόσια έργα υποδομών είναι η έλλειψη ενιαίου εθνικού στρατηγικού σχεδίου για τις Υποδομές, η συρρίκνωση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων (ΠΔΕ), προβληματικά σημεία στο σύστημα δημοπράτησης και ανάθεσης

έργων, οι ελλειπείς μηχανισμοί ελέγχου και επίβλεψης στα δημόσια έργα (κόστος, τεχνική αρτιότητα), η εστίαση των δημοπρατούμενων έργων στο κόστος κατασκευής και όχι στην ποιότητα και στο κόστος συντήρησης και διαχείρισης, οι καθυστερήσεις πληρωμών και η έλλειψη ρευστότητας των επιχειρήσεων.

Η σημαντική μείωση του αριθμού των νέων έργων οδήγησε σε οξύτατο ανταγωνισμό στις δημοπρατήσεις έργων και σημαντική αύξηση του ποσοστού των εκπτώσεων στις υποβληθείσες προσφορές που συχνά συνοδεύονται από προβλήματα όπως χρονοβόρες διαδικασίες αποπεράτωσης, αμφιλεγόμενη ποιότητα κατασκευής των έργων, υπερβάσεις προϋπολογισμού, καθυστερήσεις ολοκλήρωσης και υψηλές δαπάνες συντήρησης και λειτουργίας των έργων στο μέλλον και αθέμιτο ανταγωνισμό στις υγιείς επιχειρήσεις.

Η δημοπράτηση έργων με ένα υγιές κι ασφαλές σύστημα έχει επομένως τεράστια σημασία για τον κλάδο των Κατασκευών, αλλά και για την εθνική οικονομία αν ληφθεί υπόψη η στρατηγική σημασία του τομέα για την επαύξηση των δυνατοτήτων οικονομικής μεγέθυνσης και την υλοποίηση σημαντικών έργων το επόμενο διάστημα.

Οι μεταρρυθμίσεις που εισήχθησαν πρόσφατα με τον Ν.4782/2021 για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων, όπως η ενίσχυση του συστήματος μελέτη – κατασκευή, η αντιμετώπιση των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών (ΑΧΠ) στα έργα, η ενίσχυση των πολλαπλών κριτηρίων ανάθεσης, η ιδιωτική επίβλεψη έργων, η διαιτητική και η συμβιβαστική επίλυση διαφορών, ο εκσυγχρονισμός και ψηφιοποίηση διαδικασιών, το ενιαίο σύστημα τεχνικών προδιαγραφών και τιμολόγησης τεχνικών έργων και μελετών κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση.

Απαιτείται ωστόσο, σύμφωνα με το IOBE, η ταχεία υλοποίηση αρκετών διοικητικών πράξεων που θα επιτρέψουν την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων, ώστε τόσο η δημόσια διοίκηση όσο και η Βιομηχανία Υποδομών και Κατασκευών να εξοικειωθούν στα νέα δεδομένα, να εντοπιστούν και να διορθωθούν ενδεχόμενα προβλήματα που θα ανακύψουν στην πράξη.

Στη μελέτη αναφέρονται πεδία αναγκαίων παρεμβάσεων, οι οποίες θα επηρεάσουν τον βαθμό στον οποίο η Βιομηχανία Υποδομών και Κατασκευών θα συμβάλλει στους εθνικούς αναπτυξιακούς στόχους τα επόμενα χρόνια. Συνοπτικά, οι κύριες κατευθύνσεις για την εξασφάλιση και ενίσχυση της συνεισφοράς του τομέα των Κατασκευών στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας μας, περιλαμβάνουν τα εξής:

- Οικοδόμηση εμπιστοσύνης στη Βιομηχανία Υποδομών και Κατασκευών για την τρέχουσα αλλά και τη μελλοντική κατασκευαστική δραστηριότητα, με επιλογή έργων και μεταρρυθμίσεων που θα έχουν διατηρήσιμο αποτέλεσμα σε βάθος χρόνου.
- Συντονισμός μεταξύ Κυβέρνησης, Περιφερειών και Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών για την υλοποίηση των έργων υποδομής στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και των λοιπών εργαλείων χρηματοδότησης. Μείωση χρόνου για την αδειοδότηση και τη χρηματοδότηση για την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των έργων.
- Ενίσχυση συνεργασίας δημοσίου και ιδιωτικού τομέα – Διαφάνεια στις συμβάσεις και προσέλκυση περισσότερων ιδιωτικών κεφαλαίων στις υποδομές – Αξιοποίηση των ΣΔΙΤ με καινοτομίες στον σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση, όπως η εισαγωγή Πρότυπων Προτάσεων με όρους που θα τις καταστήσουν αποδοτικές.
- Ισορροπημένη προσέγγιση στη χρήση ΣΔΙΤ για την ανάπτυξη δημόσιων υποδομών που θα λαμβάνει υπόψη τις βέλτιστες τεχνοοικονομικά λύσεις για κάθε έργο, καθώς και την υφιστάμενη διάρθρωση μεγέθους των μελετητικών και κατασκευαστικών επιχειρήσεων (πολύ μικρό μέγεθος), παρέχοντας αντικείμενο δραστηριότητας και στις μικρές επιχειρήσεις του τομέα – Παροχή κινήτρων για τη σταδιακή αύξηση του μεγέθους των πολύ μικρών επιχειρήσεων του τομέα, ώστε να βελτιωθεί η παραγωγικότητα, η τεχνογνωσία και οι δυνατότητές τους στην ανάληψη έργων στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

- Ενίσχυση της ικανότητας των δημόσιων φορέων (αναθετουσών αρχών) για τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση έργων.
- Ανάπτυξη Εθνικού Συστήματος Τεχνικών Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Έργων για την εξομάλυνση προβλημάτων που υπάρχουν στο σύστημα ανάθεσης δημόσιων έργων (π.χ. βελτίωση στην κατάρτιση και παρακολούθηση των προϋπολογισμών των έργων και εντοπισμός ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών).
- Περαιτέρω παρεμβάσεις για τη βελτίωση του συστήματος δημόσιων προμηθειών, όπως επέκταση ψηφιοποίησης, τυποποίηση διαδικασιών και συμβάσεων, εισαγωγή πολλαπλών αντικειμενικών και μετρήσιμων κριτηρίων αξιολόγησης, διασφάλιση αξιόπιστων μελετών, ευρεία χρήση εξωδικαστικών τρόπων επίλυσης διαφορών, όπως είναι η διαμεσολάβηση, οι επιτροπές εμπειρογνομόνων και η διαιτησία, κ.ά.
- Θεσμοθέτηση ανεξάρτητου Συμβουλίου Υποδομών και Ειδικής Υπηρεσίας Υποδομών.
- Σύνταξη Εθνικού Στρατηγικού Σχεδιασμού Υποδομών, με καθορισμό προτεραιοτήτων και εξειδίκευση πόρων χρηματοδότησης για κρίσιμα έργα υποδομής σε μακροχρόνιο ορίζοντα.
- Αναμόρφωση της φορολογίας ακινήτων με κατάργηση του συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ για την τόνωση της αγοράς ακινήτων και της κατασκευαστικής δραστηριότητας και επαναφορά του μέτρου έκπτωσης τόκων για νέα στεγαστικά δάνεια πρώτης κατοικίας.
- Παροχή κινήτρων για τον εκσυγχρονισμό του τομέα, με ένταξη και των επιχειρήσεων του κατασκευαστικού τομέα στον αναπτυξιακό νόμο.
- Άλλες παρεμβάσεις, όπως αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου για επεμβάσεις που απαιτούνται σε έργα εκσυγχρονισμού, αντικατάστασης λειτουργίας και συντήρησης των υπαρχόντων κτηρίων, ψηφιοποίηση διαδικασιών με δημόσιο ηλεκτρονικό σύστημα, προώθηση ψηφιοποίησης, νέων τεχνολογιών και χρήσης υποδειγμάτων δομικών πληροφοριών (Building Information Models – BIM) στον τομέα των Κατασκευών, υλοποίηση δράσεων για την προώθηση της εξωστρέφειας του ελληνικού κατασκευαστικού και μελετητικού κλάδου, καθορισμός αναγκών και δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και σχεδιασμός προγραμμάτων παροχής των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων, κ.ά.

Μεγέθη της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών

- Στον κλάδο των Κατασκευών στην Ελλάδα δραστηριοποιήθηκαν το 2018 περίπου 60.000 επιχειρήσεις.
- Στους υπόλοιπους κλάδους της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών δραστηριοποιήθηκαν το 2018 περισσότερες από 85.000 επιχειρήσεις – κυρίως στον τομέα Υπηρεσιών ο οποίος περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τις αρχιτεκτονικές και μελετητικές δραστηριότητες.
- Η συνολική αξία παραγωγής του κλάδου των Κατασκευών έφτασε τα €7,3 δισεκ. το 2019 και σε σύγκριση με το 2008 έχει υποχωρήσει κατά 79,1%.
- Το λειτουργικό πλεόνασμα και μικτό εισόδημα του κλάδου των Κατασκευών βρέθηκε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα την τριετία 2017-2019 (μόλις €273 εκατ. το 2019 ή 3,7% της αξίας παραγωγής), ακολουθώντας συνεχή πτωτική πορεία από τα τέλη της δεκαετίας του 2000.
- Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) του κλάδου των Κατασκευών συρρικνώθηκε στα €2,2 δισεκ. το 2019, έναντι €18,1 δισεκ. το 2006, όταν είχε καταγράψει το υψηλότερο σημείο της τελευταίας 20ετίας.
- Η συμμετοχή του κλάδου των Κατασκευών στη συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της ελληνικής οικονομίας μειώθηκε στο 1,4% το 2019 (ΕΕ: 5,4%) από 9,4% το 2006.
- Συνολικά ο τομέας Κατασκευών (περιλαμβανομένων της Εξόρυξης, της βιομηχανίας δομικών υλικών και των κλάδων εμπορίου και υπηρεσιών που σχετίζονται με τις Κατασκευές) συνεισέφερε το 4,1% της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της ελληνικής οικονομίας το 2019, έναντι 13,2% το 2006.
- Στον κλάδο των Κατασκευών απασχολούνταν το 2019 περίπου 150 χιλ. εργαζόμενοι και στους υπόλοιπους κλάδους της Βιομηχανίας Υποδομών και Κατασκευών 127 χιλ. εργαζόμενοι.

- Η συνολική επενδυτική δαπάνη για κατασκευαστικά έργα μειώθηκε από €34,1 δισεκ. το 2007 σε μόλις €7,7 δισεκ. το 2019 – βρίσκεται δηλαδή κάτω από το ¼ του επιπέδου του 2007.
- Η μεγαλύτερη υστέρηση παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια στις επενδύσεις σε κατοικίες, οι οποίες αντιστοιχούσαν το 2019 στο 0,7% του ΑΕΠ (μέσος όρος ΕΕ: 5,1%), έναντι 10,8% το 2007.
- Οι επενδύσεις σε λοιπές κατασκευές διαμορφώθηκαν το 2019 σε 3,3% (μέσος όρος ΕΕ: 5,4%).
- Η συνεισφορά των Κατασκευών στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών έφτασε τα €576 εκατ. το 2020.
- Η κατασκευαστική δραστηριότητα υποχώρησε το 2020 κατά 10,3% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Η μείωση ήταν μεγαλύτερη στα έργα πολιτικού μηχανικού (-13,0%), ενώ η δραστηριότητα στις κατασκευές κτηρίων περιορίστηκε κατά 6,6%.

Η μελέτη είναι διαθέσιμη [εδώ](#)